

Алеко Константинов

Миш-маш

Икономическа студия

Като вземеш тъй да се повзреш, па се позамислиш, излиза, че хайле практичен народ сме ний, българите. Истина! Вземете, да речем, например – газените тенекета, и проследете каква роля играят те в обществения живот на нашата татковина. Да се слисаш просто. Не бил, кай, практичен българинът. Кой, българинът ли?... Но да оставим настрана въдушевените възклицания, те нищо не доказват, а ето фактите:

Каква нищожна роля играе у нас газът, с който Батум ни снабдява, в сравнение с тенекетата, в които ни изпращат този газ. Газа за какво го употребяваме? За осветление; за някои мотори; за подпалване сегиз-тогиз някоя осигурена къща или сеното на комшията, или архивите на някое учуруждение и най-сетне, за обливане и подпалване някои упорити немирници, които по никой начин не искат да се признаят, че са, например, предатели. И туйто! А пък тенекетата!! Не зная отгде да почна... Един ден покойният Александър Батенберг, придружен от двамина адютанти – той не обичаше толкова глупавите салтанати – отишел на разходка към Коньовица. Изкачват се нависочко, към позициите. Слънцето било на заходжане. Обръща се князът с лице към София и какво да види? Накрай столицата изникнал един фантастически вълшебен дворец, с ослепителен блясък, като че пурпурните лъчи на заходящото слънце са се отражавали в някой колосален брилянт. Гледа Батенберг, гледат адютантите – никой не може да разбере какво е туй чудо. Па сядат на конете си и, марш-марш, право към дивния дворец. Па то какво било – лучите на слънцето се отразили в една сиромашка къщица, обкована с нови газени тенекета, върху които личели напред-назад буквите на „Batoum“. Дръпнали му един смях и отминали. Цивилизирането на София погълна този вълшебен палат, който красеше улицата наред със славните в блажените времена надписи „Стърчи-крак“ и „Кабинет на безгрижните“. Дворецът изчезна, но газените тенекета не само че не изчезнаха, но постепенно тяхното приложение и употребление в частния ни и обществен живот си пробиха такъв път, щото България рискува да се превърне цяла в газено тенекета. Тръгнете сега из София и наблюдавайте внимателно. Колко стрехи ще срещнете вий покрити с газени тенекета, особено ако благоволите да се поразходите към Ючбунар. Колко стени са украсени със славния надпис „Батум“. И до болезненост славолубивият гений би се счел доволен, ако името му лъщеше върху толкова сгради. Върху къщи, върху курници, върху кочини – навред Батум, Батум, Батум... По прозорците вместо трошливите стъкла българинът заковал лист от газено тенекета. От вода се връщат моми, момци и в ръце им вместо пръстена стомна – газено тенекета, прикрепено с дървена дръжка. Селянка разнася

сутринта мляко по къщите в тенеке и ако се вгледаш в него, ще прочетеш някои остатки от буквите на „Батум“. Тенекиджията лампи евтини продава; вгледай се внимателно в лампата, все ще намериш в някое къшце поне една буквица, поне една частица от този пусти „Batoum“. Бакалинът продава дървено масло в също газено тенеке. Богатите дечица си имат игралца, а бедните – газени тенеке. Като ги задумкат, кръсти се, па бягай. Но не само бедните деца; аз имах и един съсед *аристократ*, та неговите дечица, като загърмят някой път с тенекеката, докарвах ме да проумея като как може човек да полудее. Впрочем този аристократ имаше една особеност: той никак не можеше, горкият, да направи разлика между звуковете на тъпана и цигулката.

Па не само малките деца. По някой път доста брадати дечица си докарват наслаждение с газените тенеке. Например: чаршията пуста, няма купувачи за цял ден, седят занаятчиите, прозяват се; току-виж, от някоя зваряна уличка изпъкне някое гладно пазарско псе; върви то, бедното, и души за някои изхвърлени остатъци. Ето, помамва го някой калфа, хвърля му трошици. Кучето, отпърво недоверчиво, лека-полека почва да се ласти около коварния благодетел, който вече смига на съседния калфа. Тоя взема някое продупчено вече, изедено от ръжда тенеке, връзва го с една връв, а другия край на връвта превръзва лукаво о задния крак на помаменото псе. Туй свършено, стоварва се една тояга върху гърба на кучето. Вдига се вик, олелия, дюдюкане; псето търси спасение в бягството, вързаното тенеке се стреми да го надпревари, удря се с гръм по камъните, подскача, с нов оглушителен трясък се блъска около стените, преплита се в краката на доведеното до ужас псе и в туй време, хванати за коремите, еснафлиите се прехласват от смях, от удоволствие.

С казаното съвсем не се изчерпват приложенията на газеното тенеке в частния живот, но нека минем постепенно към ролята на тенеке в нашия обществен живот. Става сватба и ако се случи чашата на червената ракия да бъде със строшено дъно, нека му мисли невестата! Като я хванат за ръчицата, па й отварят портата, че като заблъскаат онова ми ти газено тенеке, вдън земя да потънеш! Или пипнат някой мъж, че му се дояло друга манджа. Ех, мале мила, пусти газени тенеке, гърмят, трещят, да ги вземе дяволът, току да се разтвори земята, па да те гълта.

Но всичко това е нищо, ако се сравни с ролята на газените тенеке по нашите избори. Ето где се е проявила гениалната изобретателност на българина. Пази Боже! Вземеш, че се помамиш и мислиш, че си добил доверието на населението в някоя околия. Дадеш си кандидатурата, българинът мълчи; черпиш ги – българинът пие, тупа те по гърба, смига

отзаде ти и мълчи, па си туря своя бюлетинка в урната. Прекратят избора, преброят бюлетините и чак тогава виждаш, че си останал на пясъка. Че остави това, само туй да е – нищо, ами като ги задумкат десетина газени тенекета, че като почнат да ги търкалят по калдъръмите – да хвъркнеш – няма крила, да се провалиш вдън земя – няма пропаст, да бягаш – гръм от тенекета цепи орталъка. Ами току да ти не дава Господ. И съм си мислил някой път: българина го ядат разни ябанджийски псета, защото той не се ползува спрямо тях със своето гениално изобретение, с вездешното газено тенекета. Вържи го на ябанджията, па да издюдюка цяла България с един глас, та като прескочи границата, тенекето тъй да се тресне о пограничния камък, щото цял Балкан да загърми.

София, 22 октомври 1895 г.

Щастливец

P.S. Добре кайш, за чудене е, че газените тенекета не са употребени досега в Народното събрание за възражаване на опозицията. Не е голяма работа: десет бабаити и десет газени тенекета са в състояние не да заглушат, ами и да оглушат противниците.

КРАЙ

Източник: Словото

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3727>]